

FONDAREA ANUARULUI APULUM

Radu OTA,
redactor șef al anuarului Apulum. Acta Musei Apulensis, series Archaeologica et
Anthropologica

Anuarul *Apulum - Acta Musei Apulensis* este unul dintre cele mai vechi periodice muzeale din țara noastră. Ion Berciu, instalat la conducerea Muzeului din Alba Iulia încă din anul 1938, cu sprijinul lui Nicolae Iorga¹, a conștientizat că dezvoltarea instituției poate fi ilustrată de înființarea unui anuar de arheologie și istorie în cuprinsul căruia să fie publicate rezultatele cercetărilor din Transilvania, dar nu numai. Noul Buletin al muzeului din Alba Iulia avea menirea să reflecte bogăția patrimoniului cultural transilvănean, urmând a se constitui drept cartea de vizită a instituției muzeale. Între timp, muzeul a primit denumirea de Muzeul Regional Alba Iulia, la 22 august 1939, ajungând sub administrarea și finanțarea Ținutului Mureș, condus de generalul Dănilă Papp, rezident regal².

Vremurile nu erau printre cele mai favorabile. Situația politică era tulbură, dominată de nenumărate conflicte politice, etnice și rasiale datorate dictaturii regelui Carol II, apoi celei a mareșalului Ion Antonescu și izbucnirii celui de-al doilea Război Mondial. Imediat după începutul conflagrației, au urmat câteva amputări teritoriale efectuate sub presiunea amenințărilor marilor puteri. URSS a formulat un ultimatum în noaptea din 26-27 iunie 1940, în care se cerea României să-i fie cedate Basarabia, Bucovina de Nord și Ținutul Herței, sub amenințarea invadării țării. A urmat odiosul Dictat de la Viena, din 30 august 1940, în urma căruia României îi fusese impusă de către Germania și Italia amputarea nord-vestului Transilvaniei în favoarea Ungariei, iar sub presiunile lui Hitler, pe parcursul lunii septembrie, fusese cedat și sudul Dobrogei (Cadrilaterul), în beneficiul Bulgariei³.

În acest moment, s-au făcut simțite tot mai mult lipsurile materiale datorate războiului, astfel încât au fost dificil de procurat fondurile necesare editării anuarului.

¹ Întreaga discuție despre instalarea lui Ion Berciu la conducerea Muzeului din Alba Iulia, și administrarea sa de către Ținutul Mureș, condus de rezidentul regal, generalul Dănilă Papp, un inimos susținător al Muzeului, poate fi consultată în studiul remarcabil al profesorului Volker Wollmann din anuarul Apulum, XLI (Wollmann 2004, p. 2-4).

² Ulterior Ținutul Mureș se va desființa la 27 septembrie 1940. Vezi Wollmann 2004, p. 5.

³ Constantiniu 1998, p. 374-379; Djuvara 2008, p. 245-247; Pop 2019, p. 444.

În rândurile care urmează, pe baza unor documente din Arhiva Muzeului Național al Unirii din Alba Iulia, voi încerca să ilustrez și să explic modul în care a luat naștere anuarul *Apulum. Acta Musei Apulensis*.

Alba Iulia făcea parte din Ținutul Mureș după *Reforma administrativă* înfăptuită în 14 august 1938, sub regele Carol II⁴. Prin urmare, majoritatea actelor studiate în Arhiva MNUAI poartă pe antet denumirea Ținutului Mureș, al cărui rezident regal a fost generalul Dănilă Papp⁵, care s-a dovedit un foarte bun prieten al Muzeului și al patrimoniului în general, fiind un exemplu de urmat pentru multe generații.

Pentru a augmenta vizibilitatea instituției muzeale, Ion Berciu a început să întreprindă câteva demersuri în vederea atragerii unor personalități culturale de marcă. A înțeles de la început că dezvoltarea muzeului nu se poate înfăptui fără sprijinul acestora. Într-o adresă din 13 noiembrie 1939 către generalul Dănilă Papp, Ion Berciu îi cere acestuia să invite în Consiliul de Conducere al Muzeului pe profesorul Constantin Daicoviciu, președintele Comisiei Monumentelor Istorice și viitor rector al Universității din Cluj, colonelul dr. Florian Medrea, Inspector General administrativ și dr. maior Nicolae Igna, medic șef al Spitalului militar. Mai mult decât atât, pentru a mări vizibilitatea științifică a instituției, îi cere organizarea unor conferințe sub egida Muzeului, la care să-i invite pe Nicolae Iorga⁶, Silviu Dragomir⁷, Alexandru Borza⁸, Ioan Lupaș⁹, Constantin Daicoviciu¹⁰ și Andrei Oțetea¹¹, toți aceștia mari personalități ale istoriografiei românești, unii ajungând la un moment dat membri titulari ai Academiei Române¹².

Astfel, în ședința Consiliului de Conducere al Muzeului Regional Alba Iulia ținută la 22 noiembrie 1939, aflăm că la ședința de constituire a Consiliului de Conducere al Muzeului, ținută **în 22 august 1939**¹³, s-a hotărât înființarea anuarului instituției. Componența acestui Consiliu era alcătuită din președintele Dănilă Papp, general, Rezident Regal; Dr. Florian Medrea, secretar general al

⁴ Săgeată 2011, Fig. 9-10.

⁵ Rezident regal al Ținutului Mureș din 14 august 1938, iar din 1941 a fost numit ministru plenipotențiar pe lângă Vatican. Vezi Rustoiu, Roșu 2022, p. 169-171.

⁶ Unul din cei mari mari istorici români. A fost profesor universitar, memorialist, enciclopedist, gazetar, publicist. Vezi Rustoiu, Roșu 2022, p. 185-187.

⁷ Istoric, teolog, profesor universitar în cadrul Universității din Cluj.

⁸ Botanist de renume mondial, a fost una dintre cele mai mari personalități ale științei românești, fiind întemeietorul Grădinii Botanice a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, care astăzi îi poartă numele. Vezi Oarga 2021, p. 11-27.

⁹ Preot, profesor universitar la Universitatea din Cluj.

¹⁰ Arheolog, profesor universitar, academician; rector al Universității din Cluj, a fost o mare personalitate a arheologiei și istoriografiei românești. Vezi Moga 1997, p. 40-41.

¹¹ Academician, istoric și profesor universitar la Universitățile din Iași și București.

¹² Arhiva MNUAI, Dosar nr. 4/1940/IV/C/c/296, fila 39.

¹³ Procesul verbal al acestei ședințe nu s-a păstrat!

Ținutului Mureș; Eugen Hulea, inspector general școlar; Enea Zefleanu, directorul Liceului „Mihai Viteazul” (actualul Colegiu Național „Horea, Cloșca și Crișan” din Alba Iulia)¹⁴, profesor Virgil Cucuiu¹⁵, și Ion Berciu, directorul Muzeului și secretarul Consiliului de Conducere al instituției¹⁶. Într-o altă ședință a Consiliului de Conducere al Muzeului din 22 februarie 1940 s-a hotărât în unanimitate ca anuarul să poarte denumirea de „Publicațiile Muzeului Regional”, iar la propunerea lui Constantin Daicoviciu, care a vegheat îndeaproape la dezvoltarea muzeului și apariția anuarului, buletinul trebuia să cuprindă o prefață semnată de rezidentul regal, generalul Dănilă Papp, istoricul muzeului de la înființarea sa de către Adalbert Cserni¹⁷, perspectivele sale de viitor, studii științifice și clișee¹⁸. Dintr-un proces verbal al ședinței Consiliului de Conducere din 22 mai 1940¹⁹, aflăm că anuarul urma să apară în luna august a anului în curs, manifestându-se astfel un optimism ridicat din partea inițiatorului Ion Berciu, bazat pe primirea unor studii spre publicare și obținerea unor promisiuni de colaborare din partea unor personalități precum Constantin Daicoviciu, Alexandru Borza și Romulus Vuia²⁰.

Un aspect foarte interesant este dat de existența unui *Comitet consultativ*, care avea rolul de a examina materialele științifice oferite spre publicare. Este vorba despre un viitor *Colegiu de redacție* al anuarului²¹. Nu mai intru în detaliile corespondenței dintre Ion Berciu și viitorii colaboratori ai revistei. Țin să amintesc că, unii dintre cei care promisese să le trimită din diverse motive.

Demne de remarcat sunt colaborările cu intelectualii maghiari pe care directorul muzeului reușise să le obțină: Ioan Kárpiss, fost director al Gimnaziului Romano-Catolic „Mailáth” și Barath Béla, director al Bibliotecii Batthyaneum din Alba Iulia.

Profesorul Constantin Daicoviciu a avut un rol însemnat în dezvoltarea muzeului din Alba Iulia și în apariția revistei, prin oferirea a numeroase sfaturi cu privire la conținutul anuarului ce urma să fie tipărit. Astfel, fuseseră

¹⁴ Josan, Șerban 1983, p. 439-442.

¹⁵ Profesor de istorie și geografie în cadrul fostului Liceu „Mihai Viteazul”, actualul Colegiu Național „Horea, Cloșca și Crișan” din Alba Iulia. A înființat o colecție muzeală a liceului, care ulterior a intrat în patrimoniul Muzeului din Alba Iulia. Vezi Berciu 1973, p. 901-904.

¹⁶ Arhiva MNUAI, Dosar nr. 4/1940/IV/C/c/296, fila 43.

¹⁷ Primul custode și director al Muzeului din Alba Iulia, fost profesor la Gimnaziul Romano-Catolic „Mailáth”. I s-a consacrat o reușită biografie semnată Csaba Szabó, în anul 2016, la comemorarea a 100 de ani de la trecerea în neființă a neobositului naturalist. Vezi Szabó 2016.

¹⁸ Arhiva MNUAI, Dosar nr. 4/1940/IV/C/c/296, filele 62, 64.

¹⁹ *Ibidem*, filele 73 și 74.

²⁰ Etnograf și geograf, întemeietorul Muzeului Etnografic al Ardealului din Cluj, actualul Muzeu Etnografic al Transilvaniei. Vezi Opreș 2000, p. 159.

²¹ Arhiva MNUAI, Dosar nr. 4/1940/IV/C/c/296, fila 91.

respectate indicațiile savantului clujean, conținutul revistei urmând să cuprindă: o prefață, un istoric al muzeului, studii, recenzii și note. Era, fără îndoială, o autoritate în lumea științifică. De asemenea, Ion Berciu îi cere distinsului profesor să scrie pentru viitorul anuar un articol despre tehnicile de săpătură folosite în arheologie și să traseze în aceste rânduri câteva direcții novatoare în dezvoltarea ulterioară a instituției muzeale²². Până la urmă, în ceea ce privește studiile publicate, acestea au fost organizate în mai multe secțiuni: Preistorie, Istorie Antică, Istorie Medievală și Modernă, Științe Naturale și Etnografie.

În paginile primului număr, au semnat personalități marcante ale lumii intelectuale precum Constantin Daicoviciu, Mihail Macrea²³, David Prodan²⁴, Lucia Apolzan²⁵, Gheorghe Pavelescu²⁶, Alexandru Borza, Alexandru Bărcăcilă²⁷, Marius Moga²⁸, Dumitru Berciu²⁹ și Ion Berciu. De asemenea și-au adus contribuția neobosiții intelectuali ai urbei cum ar fi Eugen Hulea³⁰, Ioan Kárpiss, Barath Béla, Constantin Economu și alții.

Pentru tipărirea anuarului Apulum s-a negociat cu tipografiile „Dacia Traiana” din Sibiu și „Alba” din Alba Iulia. Au fost tratative destul de dure cu privire la stabilirea prețului final, afectat de greutățile economice cu care se confrunta țara în timpul celei de-a doua Conflagrații Mondiale. Astfel, în 5 august 1941, după lungi amânări și tergiversări, Prefectul județului Alba stabilește că anuarul va fi tipărit în tipografia „Alba”, care înaintase o ofertă în prealabil, aprobând suma de 66.200 lei necesară editării acestuia³¹. Dar volumul va fi publicat după încă un an de așteptare, **în prima săptămână a lunii august a anului 1942**, dovadă fiind o adresă către Primarul orașului semnată de Ion Berciu **în data de 3 august 1942**, în care se cerea aprobarea achiziționării a 600 de plicuri mari pentru expedierea anuarului în țară și străinătate³². Volumul tipărit avea 370 de pagini și a costat mai mult de 500 lei per exemplar. Denumirea sa a fost *Apulum. Buletinul Muzeului Regional Alba Iulia*, I, 1939-1942. Un document foarte important ne arată motivul care l-a determinat pe Ion

²² Arhiva MNUAI, Dosar nr. 4/1940/IV/C/c/296, fila 73.

²³ Arheolog și profesor universitar în cadrul Universității din Cluj. Vezi Moga 1997, p. 27-29.

²⁴ Istoric, academician, profesor universitar, a fost o mare personalitate a istoriografiei românești. Vezi Moga 1997, p. 48-50.

²⁵ Mare personalitate a etnologiei și folcloristicii românești.

²⁶ Mare personalitate a etnologiei și folcloristicii românești.

²⁷ Arheolog de renume și profesor de limbi clasice, fondator al Muzeului Regiunii „Porților de Fier” Drobeta Turnu Severin.

²⁸ Arheolog, fost director al Muzeului Banatului din Timișoara.

²⁹ Arheolog și profesor universitar, fost decan al Facultății de Istorie a Universității București.

³⁰ Inspector general al învățământului pentru fostul Ținut Mureș, președinte al despărțământului Alba al societății ASTRA. Un portret al cărturarului a fost făcut de profesorul Vasile Moga. Vezi Moga 1997, p. 20-23.

³¹ Arhiva MNUAI, Dosar nr. 4/1940/IV/C/c/296, fila 20.

³² *Ibidem*, fila 70.

Berciu să dea numele de *Apulum*. O adresă a sa către profesorul clujean Mihail Macrea ne dezvăluie faptul că îl consultase cu privire la denumirea viitoare a revistei, *Apulum*, luând ca model numele *Sargetia*, ales de Octavian Floca, directorul muzeului din Deva. **Este pentru prima dată când este atestată în documentele oficiale privitoare la revistă denumirea *Apulum***³³. Este de înțeles motivul pentru care a fost aleasă această denumire care amintește de toponimul vechiului centru urban al Daciei romane, la fel cum hidronimul antic *Sargetia* a avut legătură cu ascunderea comorii regelui Decebal.

Încă de la apariția sa, anuarul *Apulum* s-a bucurat de atenția lumii științifice internaționale, un exemplu în acest sens fiind scrisoarea lui Jean Mouton³⁴, director al L'Institut Français de Hautes Études en Roumanie, între 1940-1946³⁵.

Străduințele lui Ion Berciu au fost concretizate în decursul a trei ani, în condițiile grele ale celui de-al doilea Război Mondial, când fondurile bănești abia ajungeau pentru funcționarea muzeului. Destoinicul director ne-a lăsat o moștenire pe care trebuie să o protejăm și să o ducem mai departe cu demnitate și cinste. Anuarul *Apulum* este în mare măsură oglinda științifică a muzeului, motiv pentru care trebuie să fim atenți la modul în care ne raportăm la moștenirea culturală lăsată de Ion Berciu.

³³ *Ibidem*, fila 26,

³⁴ *Ibidem*, fila 76.

³⁵ <https://institutfrancais.ro/fr/qui-sommes-nous>.

CREATION OF APULUM YEARBOOK

Radu OTA,
editor-in-chief of Apulum yearbook. *Acta Musei Apulensis*, series
Archaeologica et Anthropologica

The *Apulum* Yearbook - *Acta Musei Apulensis* is one of the oldest museum periodicals in our country. Ion Berciu, appointed as director of the Museum of Alba Iulia since 1938, with the support of Nicolae Iorga¹, realized that the development of the institution could be illustrated by the establishment of a yearbook on archaeology and history in which the results of researchers from Transylvania, but not only, would be published. The new Alba Iulia Museum Bulletin was intended to reflect the richness of the Transylvanian cultural heritage and to be the museum's visiting card. In the meantime, the museum was renamed the Alba Iulia Regional Museum, and on 22 August 1939 it came under the administration and financing of the County of Mureș, led by General Danilă Papp, a royal resident².

Times were not the most favourable. The political situation was troubled, dominated by countless political, ethnic and racial conflicts due to the dictatorship of King Carol II, then that of Marshal Ion Antonescu and the outbreak of the Second World War. Immediately after the start of the conflict, several territorial amputations were carried out under the pressure of threats from the major powers. The USSR issued an ultimatum on the night of 26-27 June 1940, asking Romania to cede Bessarabia, Northern Bukovina and Herzegovina, under threat of invasion. This was followed by the odious Vienna Dictate of 30 August 1940, which Germany and Italy had imposed on Romania by amputating the north-west of Transylvania in favour of Hungary, and which, under pressure from Hitler, had also ceded the south of Dobruđa (Cadrilater) to Bulgaria in September.

At this time, the material shortages due to the war were increasingly felt, so that it was difficult to obtain the funds needed to publish the yearbook.

¹ The entire discussion of Ion Berciu's appointment as the head of the Museum in Alba Iulia, and its administration by the Mureș County, led by the royal resident, General Danilă Papp, an enthusiastic supporter of the Museum, can be found in Professor Volker Wollmann's remarkable study in the yearbook *Apulum* XLI (Wollmann 2004, p. 2-4).

² The Mureș County was subsequently abolished on 27 September 1940. See Wollmann 2004, p. 5.

In the following, based on some documents from the Archives of the National Museum of Unification in Alba Iulia, I will try to illustrate and explain how the *Apulum. Acta Musei Apulensis* yearbook came into being.

Alba Iulia was part of the Mureș County after the *Administrative Reform* of 14 August 1938 under King Carol II³. Therefore, most of the documents studied in the MNUAI Archive bear the name of Mureș County on the letterhead, whose royal resident was General Dănilă Papp⁴, who proved to be a very good friend of the Museum and of heritage in general, being an example to follow for many generations.

In order to increase the visibility of the museum institution, Ion Berciu began to take steps to attract important cultural personalities. He understood from the start that the museum's development could not take place without their support. In an address of 13 November 1939 to General Danilă Papp, Ion Berciu asked him to invite Professor Constantin Daicoviciu, president of the Historical Monuments Commission and future rector of the University of Cluj, Colonel Dr. Florian Medrea, General Administrative Inspector and Dr. Major Nicolae Igna, head doctor of the Military Hospital, to the Board of Directors of the Museum. Moreover, in order to increase the scientific visibility of the institution, he asked him to organize conferences under the aegis of the Museum, inviting Nicolae Iorga⁵, Silviu Dragomir⁶, Alexandru Borza⁷, Ioan Lupăș⁸, Constantin Daicoviciu⁹ and Andrei Oțetea¹⁰, all of them great personalities of Romanian historiography, some of them becoming at one time full members of the Romanian Academy¹¹.

Thus, in the meeting of the Board of Directors of the Alba Iulia Regional Museum held on 22 November 1939, we learn that at the meeting of the Board of Directors of the Museum, held *on 22 August 1939*¹², it was decided to establish the yearbook of the institution. The composition of this Council was made up of the President Dănilă Papp, General, Royal Resident; Dr. Florian

³ Săgeată 2011, Fig. 9-10.

⁴ Royal resident of Mureș County since 14 August 1938, and from 1941 he was appointed Minister Plenipotentiary to the Vatican. See Rustoiu, Roșu 2022, p. 169-171.

⁵ One of the greatest Romanian historians. He was a university professor, memoirist, encyclopedist, journalist, publicist. See Rustoiu, Roșu 2022, p. 185-187.

⁶ Historian, theologian, university professor at the University of Cluj.

⁷ A world-renowned botanist, he was one of the greatest personalities of Romanian science, being the founder of the Botanical Garden of Babeș-Bolyai University in Cluj-Napoca, which today bears his name. See Oarga 2021, p. 11-27.

⁸ Priest, university professor at the University of Cluj.

⁹ Archaeologist, university professor, academician; rector of the University of Cluj, he was a great personality of Romanian archaeology and historiography. See Moga 1997, p. 40-41.

¹⁰ Academician, historian and university professor at the Universities of Iași and Bucharest.

¹¹ MNUAI archive, File no. 4/1940/IV/C/c/296, leaf 39.

¹² The minutes of this meeting have not been preserved!

Medrea, Secretary General of the Mureș County; Eugen Hulea, General School Inspector; Enea Zefleanu, Director of the “Mihai Viteazul” High School (now the “Horea, Cloșca and Crișan” National College of Alba Iulia)¹³, Professor Virgil Cucuiu¹⁴, and Ion Berciu, Director of Museum and Secretary of the Governing Board of the institution¹⁵. In another meeting of the Board of Directors of the Museum on 22 February 1940 it was unanimously decided that the yearbook should be called “Publications of the Regional Museum”, and at the proposal of Constantin Daicoviciu, who closely supervised the development of the museum and the appearance of the yearbook, the bulletin was to include a preface signed by the royal resident, General Dănilă Papp, the history of the museum since its foundation by Adalbert Cserni¹⁶, its prospects, scientific studies and cuts¹⁷. From the minutes of the meeting of the Board of Directors on 22 May 1940¹⁸, we learn that the yearbook was to appear in August of the current year, thus demonstrating a high degree of optimism on the part of the initiator Ion Berciu, based on the receipt of studies for publication and promises of collaboration from personalities such as Constantin Daicoviciu, Alexandru Borza and Romulus Vuia¹⁹.

A very interesting aspect is the existence of an *Advisory Committee*, whose role was to examine the scientific materials offered for publication. This is a future *Editorial Board* of the Yearbook²⁰. I will not go into the details of the correspondence between Ion Berciu and the future contributors to the journal. I would like to remind you that some of those who had promised studies for publication failed to send them for various reasons.

Worthy of note are the collaborations with Hungarian intellectuals that the director of the museum managed to obtain: Ioan Kárpiss, former director of the Roman-Catholic Gymnasium "Mailáth" and Barath Béla, director of the Batthyaneum Library in Alba Iulia.

¹³ Josan, Șerban 1983, p. 439-442.

¹⁴ History and geography teacher at the former “Mihai Viteazul” High School, now the “Horea, Cloșca and Crișan” National College in Alba Iulia. He established a museum collection of the high school, which later became part of the heritage of the Museum of Alba Iulia. See Berciu 1973, p. 901-904.

¹⁵ MNUAI Archive, File No. 4/1940/IV/C/c/296, leaf 43.

¹⁶ First curator and director of the Alba Iulia Museum, former teacher at the Mailáth Roman Catholic Gymnasium. A successful biography by Csaba Szabó was dedicated to him in 2016, on the 100th anniversary of the death of the tireless naturalist. See Szabó 2016.

¹⁷ MNUAI archive, File no. 4/1940/IV/C/c/296, leaves 62, 64.

¹⁸ *Ibidem*, leaves 73 and 74.

¹⁹ Ethnographer and geographer, founder of Muzeul Etnografic al Ardealului in Cluj, the current Muzeul Etnografic al Transilvaniei. See Opriș 2000, p. 159.

²⁰ MNUAI archive, File no 4/1940/IV/C/c/296, leaf 91.

Professor Constantin Daicoviciu played an important role in the development of the museum in Alba Iulia and the publication of the journal, by giving numerous advice on the content of the yearbook to be printed. Thus the indications of the scholar from Cluj had been respected, the content of the yearbook was to include: a preface, a history of the museum, studies, reviews and notes. He was undoubtedly an authority in the scientific world. Ion Berciu also asked the distinguished professor to write an article for the future yearbook on the excavation techniques used in archaeology and to outline in these lines some innovative directions in the further development of the museum institution²¹. In the end, as far as the published studies are concerned, they were organised in several sections: Prehistory, Ancient History, Medieval and Modern History, Natural Sciences and Ethnography.

In the pages of the first issue, the following prominent personalities of the intellectual world signed their names Constantin Daicoviciu, Mihail Macrea²², David Prodan²³, Lucia Apolzan²⁴, Gheorghe Pavelescu²⁵, Alexandru Borza, Alexandru Bărcăcilă²⁶, Marius Moga²⁷, Dumitru Berciu²⁸ and Ion Berciu. The town's tireless intellectuals such as Eugen Hulea²⁹, Ioan Kárpiss, Barath Béla, Constantin Economu and others also contributed.

For the printing of the Apulum yearbook, negotiations were held with the printing houses „Dacia Traiana” in Sibiu and „Alba” in Alba Iulia. There were tough negotiations on the final price, which was affected by the economic difficulties the country was facing during the Second World War. Thus on 5 August 1941, after long delays, the Prefect of Alba County decided that the yearbook would be printed in the „Alba” printing house, which had previously submitted an offer, approving the sum of 66,200 lei needed to print it³⁰. But the volume will be printed after another year of waiting, *in the first week of August 1942*, as evidenced by an address to the Mayor of the town signed by Ion Berciu *on 3 August 1942*, requesting approval for the purchase of 600 large envelopes

²¹ MNUAI archive, File no. 4/1940/IV/C/c/296, leaf 73.

²² Archaeologist and university professor at the University of Cluj. See Moga 1997, p. 27-29.

²³ Historian, academician, university professor, he was a great personality of Romanian historiography. See Moga 1997, p. 48-50.

²⁴ Great personality of Romanian ethnology and folklore.

²⁵ Great personality of Romanian ethnology and folklore.

²⁶ Renowned archaeologist and professor of classical languages, founder of the “Iron Gates” Regional Museum Drobeta Turnu Severin.

²⁷ Archaeologist, former director of the Banat Museum in Timișoara.

²⁸ Archaeologist and university professor, former dean of the Faculty of History of the University of Bucharest.

²⁹ General Inspector of Education for the former Mureș County, President of the Alba branch of ASTRA. A portrait of the scholar was made by Professor Vasile Moga. See Moga 1997, p. 20-23.

³⁰ MNUAI archive, File no. 4/1940/IV/C/c/296, leaf 20.

to send the yearbook to the country and abroad³¹. The printed volume had 370 pages and cost more than 500 lei per copy. Its name was *Apulum. Buletinul Muzeului Regional Alba Iulia (Alba Iulia Regional Museum Bulletin)*, I, 1939-1942. A very important document shows us the reason that led Ion Berciu to give the name *Apulum*. An address of his to the professor Mihail Macrea from Cluj reveals that he consulted him about the future name of the journal, *Apulum*, taking as a model the name *Sargetia*, chosen by Octavian Floca, director of the museum in Deva. **This is the first time that the name *Apulum*³² is mentioned in official documents concerning the journal.** It is understandable why this name was chosen, which recalls the toponym of the ancient urban centre of Roman Dacia, just as the ancient hydronym *Sargetia* was linked to the hiding place of King Decebal's treasure.

Since its appearance, the *Apulum* yearbook has enjoyed the attention of the international scientific world, an example being the letter of Jean Mouton³³, director of L'Institut Français de Hautes Études en Roumanie between 1940 and 1946³⁴.

Ion Berciu's endeavours took three years, under the difficult conditions of the Second World War, when funds were scarcely enough to run the museum. The industrious director left us a legacy that we must protect and carry forward with dignity and honour. The *Apulum* yearbook is to a large extent the scientific mirror of the museum, which is why we must be careful how we relate to the cultural legacy left by Ion Berciu.

Translated by Adina BOGDAN

Bibliografie:

- Arhiva MNUAI – Arhiva Muzeului Național al Unirii, Alba Iulia
Berciu 1973 – I. Berciu, Profesorul Virgil Cucuiu (29 octombrie 1890 – 9 februarie 1972), *Apulum*, 11, 1973, p. 901-904
Constantiniu 1998 – F. Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, București, 1998
Djuvara 2008 – N. Djuvara, *O scurtă istorie a românilor povestită celor tineri*, ed. a VII-a, București, 2008
Josan, Șerban 1983 – N. Josan, I. I. Șerban, Profesorul Eugen Hulea (1899-1982), *Apulum*, 21, 1983, p. 439-442

³¹ *Ibidem*, leaf 70.

³² *Ibidem*, leaf 26.

³³ *Ibidem*, leaf 76.

³⁴ <https://institutfrancais.ro/fr/qui-sommes-nous>.

- Moga 1997 – V. Moga, *Cărturarii Albei*, Alba Iulia, 1997
- Oarga 2021 – O. M. Oarga, *Colecția numismatică Alexandru Borza. Monede antice și bizantine*, Cluj-Napoca, 2021
- Opriș 2000 – I. Opriș, *Transmuseographia*, București, 2000
- Pop 2019 – I.-A. Pop, *Scurtă istorie a Românilor*, București, 2019
- Rustoiu, Roșu 2022 – I. Rustoiu, T. Roșu (coord.) *Dicționarul personalităților Încoronării de la Alba Iulia*, Alba Iulia – Cluj-Napoca, 2022
- Săgeată 2011 – R. Săgeată, Reformele administrative din România – între rațiunile politice și realitățile geografice, *Geograficul*, III/1-2, 2011, p. 3-27
- Szabó 2016 – C. Szabó, *Béla Cserni and the beginnings of urban archaeology in Alba Iulia*, Cluj-Napoca, 2016
- Wollmann 2004 – V. Wollmann, Ion Berciu (1904-1986), *Apulum*, 41, 2004, p. 1-60

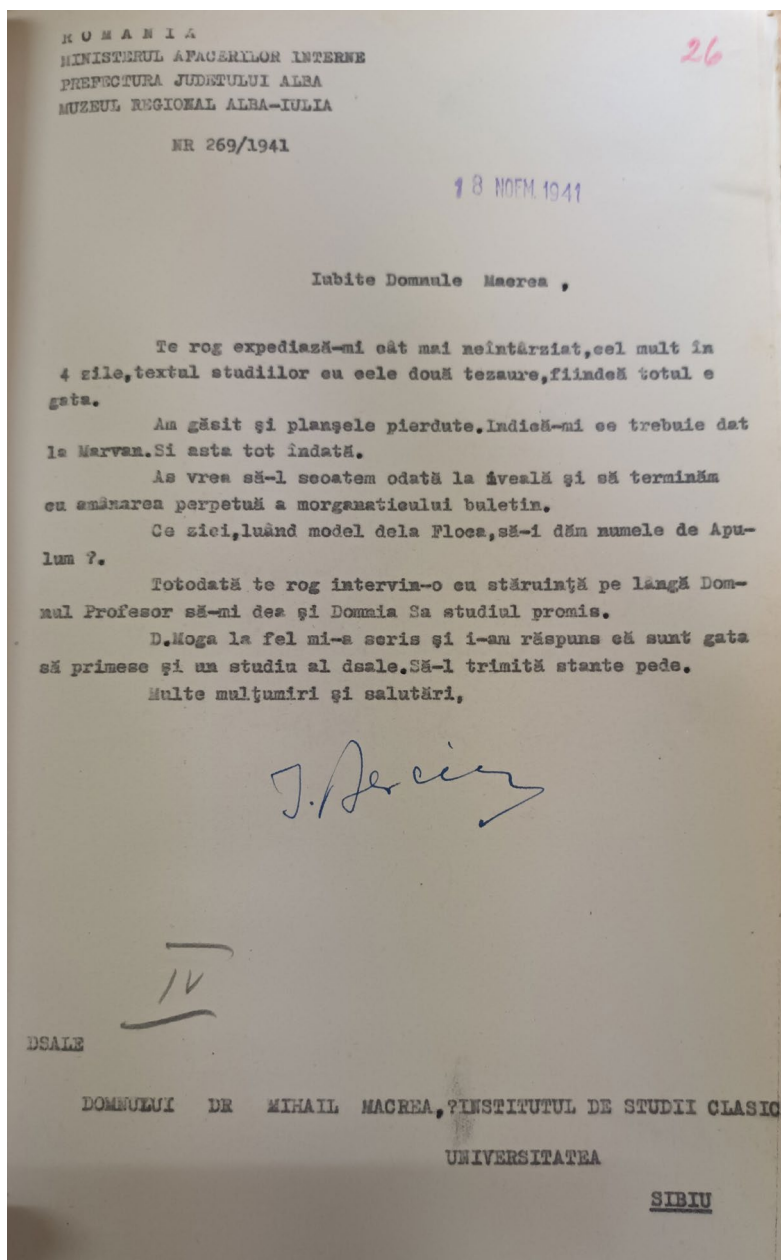

Fig. 1. Documentul care atestă pentru prima dată numele anuarului Apulum. Arhiva Muzeului Național al Unirii Alba Iulia / The document which attests for the first time the journal name of Apulum. Archive of National Museum of Unification Alba Iulia